

IVN-Magazine November

Pagina 2   10-jaar IVN Maasduinen

Pagina 3   Werkgroepen

Pagina 4-5   Natuurwerkdag

Pagina 6-8   Programma

Pagina 9-10   Natuurspeelplaats IVN Scharrelkids – 5 jaar

Pagina 11   Betoverende herfstkleuren

Pagina 12-13   IVN-natuureducatie – biodiversiteit

Pagina 14   Ouderwetse stoofperen

Pagina 15-16   Help – veel akkers zijn dood

IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond én belangrijk natuur is. Dat doen we met natuuractiviteiten, cursussen, projecten en campagnes. Zelf leren en doen staan altijd centraal.

De bosuil – 10 jaar IVN Maasduinen

Opgestart door Ton Wetjens als voorzitter samen met Albert Raaijmakers en Marc Vergeldt als Penningmeester. Bevestigd door de notaris ter standplaats Venlo dd. 3 november 2009.

In de afgelopen 10 jaar zijn er diverse bestuursleden gekomen en weer gegaan onder dezelfde voorzitter. Als een Uil in de olmen is Ton gebleven om diverse mogelijkheden te bekijken en te bestuderen. Met wisselend succes.

Hierbij bedanken we alle steun m.n. van de bestuursleden;

- Marc Vergeldt
- Albert Raaijmakers
- Marga Geelen
- Wiel Jacobs
- Jo Peeters
- Jan Heuvelmans
- Ritsaart Blaisse
- Henny Martens
- Annet Weijkamp
- Hans Billekens

En mogen we hopen op een vervolg van deze lijst met bevlogen mensen met een groot hart voor natuur. Opdat de kennis en ervaring wordt doorgegeven aan komende generaties.

Onze leden zijn van diverse pluimage – solitair, familiair of verenigd en in aantal rond de 180.

Circa 20% hiervan is zeer actief in diverse werkgroepen en de rest volgt al dan niet actief of inactief. Hierbij willen we ook de werkgroep leiders hartelijk danken voor hun inzet.

ivn natuur
educatie
Maasduinen

Werkgroepen

IVN Bestuur Maasduinen

Voorzitter	Ton Wetjens	Tel: 077 – 472.2870
Penningmeester	Hans Billekens	Tel. 06 – 1413.2768
Bestuurslid	Ritsaart Blaisse	Tel: 077 – 374.5100
Secretariaat	Annet Weijkamp	Tel: 077 – 473.1244
Bestuurslid	Henny Martens	Tel. 06 – 3061.2548

IVN Werkgroepen Maasduinen

Coördinator: Ritsaart Blaisse Tel: 077 – 374.5100

Programmacommissie: Ritsaart Blaisse en Henny Martens

- ✚ Werkgroep **Jeugd & basisschool:** Jose Wennekers ivn-maasduinen-jeugd@live.nl
- ✚ Werkgroep **Natuur Beheer:** Henk Wennekers henk.wennekers@outlook.com
- ✚ Werkgroep **Natuurpad ‘Volg de Das’:** Sraar Geelen Tel: 077 – 472.9288
- ✚ Werkgroep **Natuur in de stad ‘Venlo’:** Sjeng Vissers sjma@home.nl
- ✚ Werkgroep **Scharrelkids ‘Smokkelpad’:** Ton Wetjens awett@hetnet.nl
- ✚ Werkgroep **Amfibieën & reptielen:** Ton Wetjens Tel: 077 – 472.2870
- ✚ Werkgroep **Vlinders:** Jan Heuvelmans Tel: 077 – 472.0040
- ✚ Werkgroep **Vleermuizen:** Albert Raaijmakers Tel: 06 – 3748.9718
- ✚ **Vogel** werkgroep: Theo Lommen Tel: 06 – 5178.6669
- ✚ **In Veilige Handen:** Jose Wennekers en Peer Maas
- ✚ **Redactie:** Annet Weijkamp en Jeu Smeets Tel: 077 – 352.0206
- ✚ **Website** Wiel Jacobs en Henny Martens

Contact: ivn.maasduinen@live.nl

<https://www.facebook.com/Maasduinen2017/>

<http://smokkelpad.nl/>

NATUURWERKDAG

een initiatief van LandschappenNL

Zaterdag 2 november a.s. is de landelijke Natuurwerkdag.

I.V.N. Maasduinen gaat samen met Stichting het Limburgs Landschap het “gedenkbos 218 jaar Arcen en Velden” opschonen. Het bos ligt in het Zwarte Watergebied nabij de Ossenberg.

Achtergrond:

Bosje is aangelegd ter herinnering aan gemeente Arcen en Velden en ligt “nabij” de voormalige gemeentegrens. Bijzonder is dat het bosje is aangeplant op rijke grond (klei). In de Maasduinen is weinig bos op rijke grond maar vooral bos op arme grond te vinden. Bosaanleg op rijke grond maakt het mogelijk om soorten een kans te geven die nu schaars zijn in de Maasduinen zoals in dit geval: wintereik, beuk, haagbeuk, mispel en winterlinde.

Doel werkzaamheden:

Aangeplante bomen hebben verzorging nodig. Rond de aangeplante bomen zullen we opslag van wilgen en populieren gaan verwijderen om te voorkomen dat de jonge bomen overwoekerd worden. In het midden van het bosje loopt een pad waar laanbomen zijn aangeplant. Bij de laanbomen worden de onderste takken gesnoeid zodat wandelaars er weer goed doorkunnen. In de bosrand zullen wat open en zonnige plekken gemaakt worden ten behoeve van insecten, boomkickers en vogels.

Werkzaamheden:

Zagen en snoeien met handgereedschappen en takhout in bosje verwerken.

Gereedschappen:

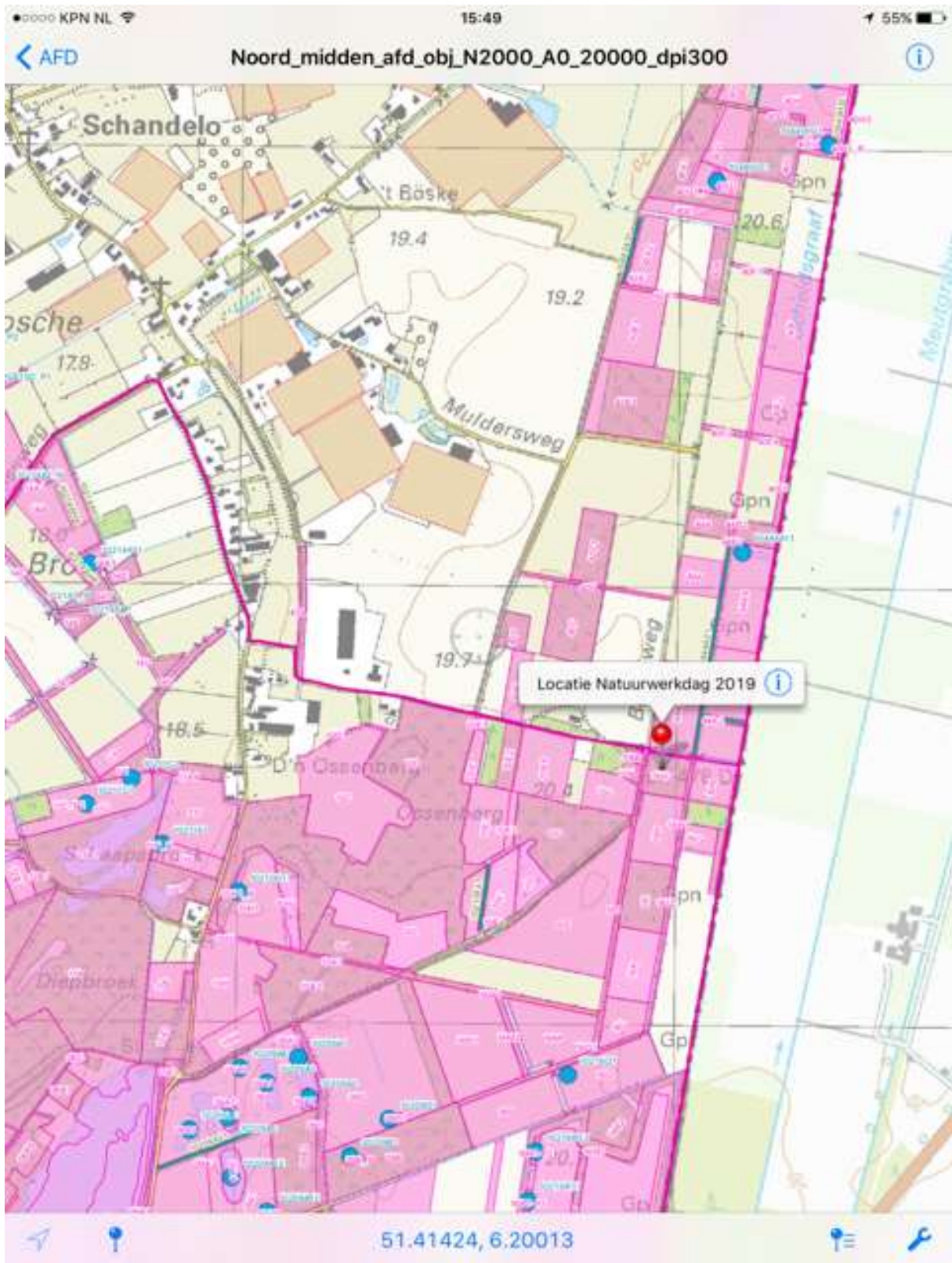
Er wordt gezorgd voor en gewerkt met handgereedschappen (verschillende typen handzagen en snoeischaren) en werkhandschoenen

Pauze:

IVN zorgt voor de koffie en SLL voor de vlaai

**[Ook jij kunt aan deze activiteit deelnemen, graag zelfs;
a.u.b. aanmelden via \[www.natuurwerkdag.nl\]\(http://www.natuurwerkdag.nl\)](#)**

Locatie natuurwerkdag 2019.png

Programma

Werkgroep Beheer

Activiteiten op;

Zaterdag 16 en 30 november

Wil je meedoen en/of op de hoogte gehouden worden van de activiteiten neem dan
✚ **Contact op via henk.wennekers@outlook.com**

Werkgroep beheer gaat op zaterdag 16 en zaterdag 30 november aan de slag tussen Bong en Voort. I.V.N. Maasduinen gaat samen met Het Limburgs Landschap een proef doen met herstellen van bodemverzuring (verspreiden steenmeel korrels) en meer klimaatproof en (bio)diverse maken van het bos (aanplant linde en hazelaar)

M.n. op 30 november zijn er vele handjes nodig, doe mee.

16 november: voorbereidende werkzaamheden t.b.v. de plantdag.

30 november: plantdag, we gaan **400** jonge boompjes planten in een bos aan het pad tussen buurtschappen De Bong en De Voort aan de Rijksstraatweg tussen Velden en Lomm.

Achtergrond plantwerk “de Voort/ Bong”:

Klimaat en biodiversiteit

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor “klimaatproof” maken van bossen. Dat wil zeggen: soorten aanplanten die beter zijn bestand tegen klimaatverandering (langere droge periodes, meer weersextremen etc.). Dat wil in ons geval zeggen verdwenen inheemse soorten, met die eigenschappen, opnieuw aanplanten. Linde is dan een soort die vaak aangeplant wordt omdat die beter tegen droogte kan dan bijvoorbeeld de beuk.

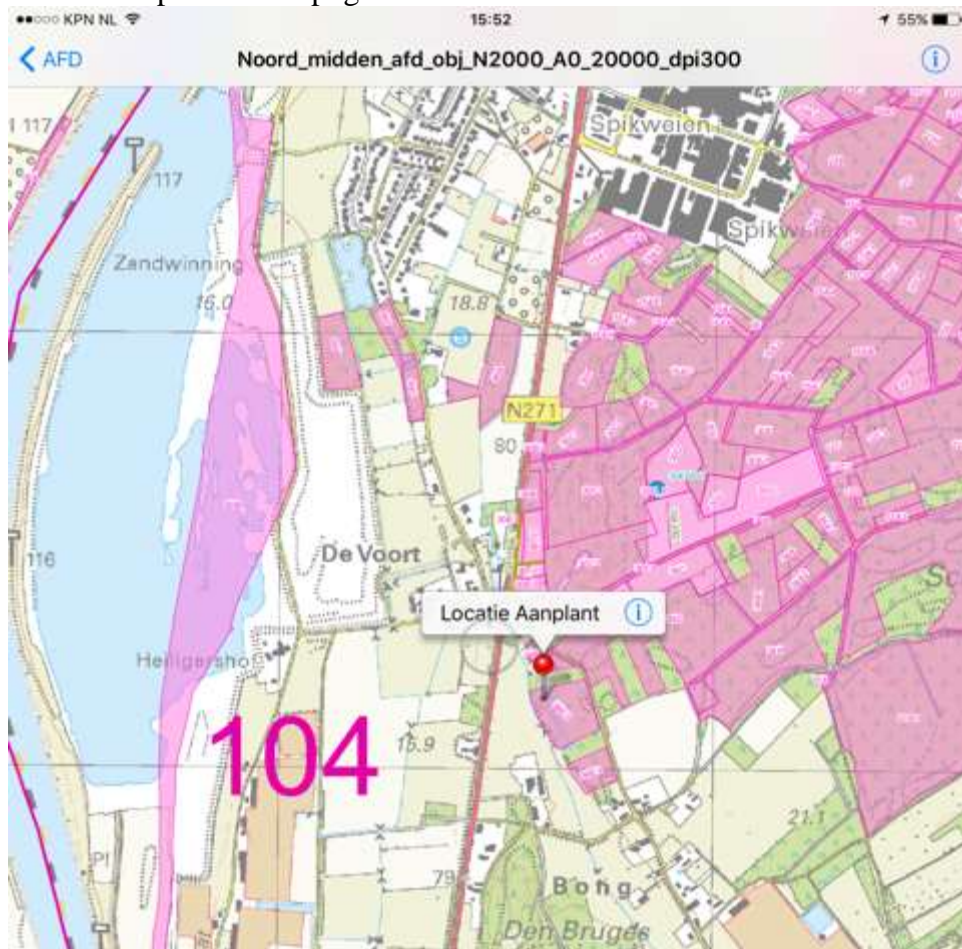
Het blijkt ook dat gevarieerde bossen, met meerdere boomsoorten, beter tegen droogte kunnen dan productiebossen met maar 1 boomsoort. Stichting het Limburgs Landschap is hier al wel langer mee bezig (aanplant van inheemse soorten en bosvorming om biodiversiteit te vergroten), maar door extreme klimaat (o.a. eikensterfte, essentaksterfte) wordt noodzaak om nu meer te doen steeds groter. Bosvorming kan echter niet in 1 keer, dus geleidelijk en alle kleine beetjes helpen.

Bodemverzuring

Stikstof is nu weer zeer actueel in het nieuws. Het is vanaf ongeveer eind jaren 70 al bekend dat bodems (en bossen/ natuur) verzuren door het stikstof-overschot. Ook de roep om hier iets aan te doen wordt steeds urgenter (tot nu toe te weinig gedaan door de overheid). Sterk verzuurde zandbodems kunnen niet meer uit zichzelf herstellen. Voor bossen/ bomen staat verzuring voor verminderde vitaliteit. Dat wil zeggen minder weerstand tegen ziekten en plagen, minder goed tegen droogte kunnen. Zit 'm deels in de aantasting van in de bodem aanwezige schimmels (mycorrhiza) die essentieel zijn voor bomen. Voor herstel verzuurde bodem is actief inbrengen van bufferstoffen nodig (kalk en/of steenmeel**). De laatste jaren is er veel kennis opgedaan m.b.t. herstellen van verzuurde bodems op basis van proeven. Langzaamaan weten we nu steeds beter welke bufferstof we waar nodig hebben (verschillende bodems = verschillende typen bufferstoffen).

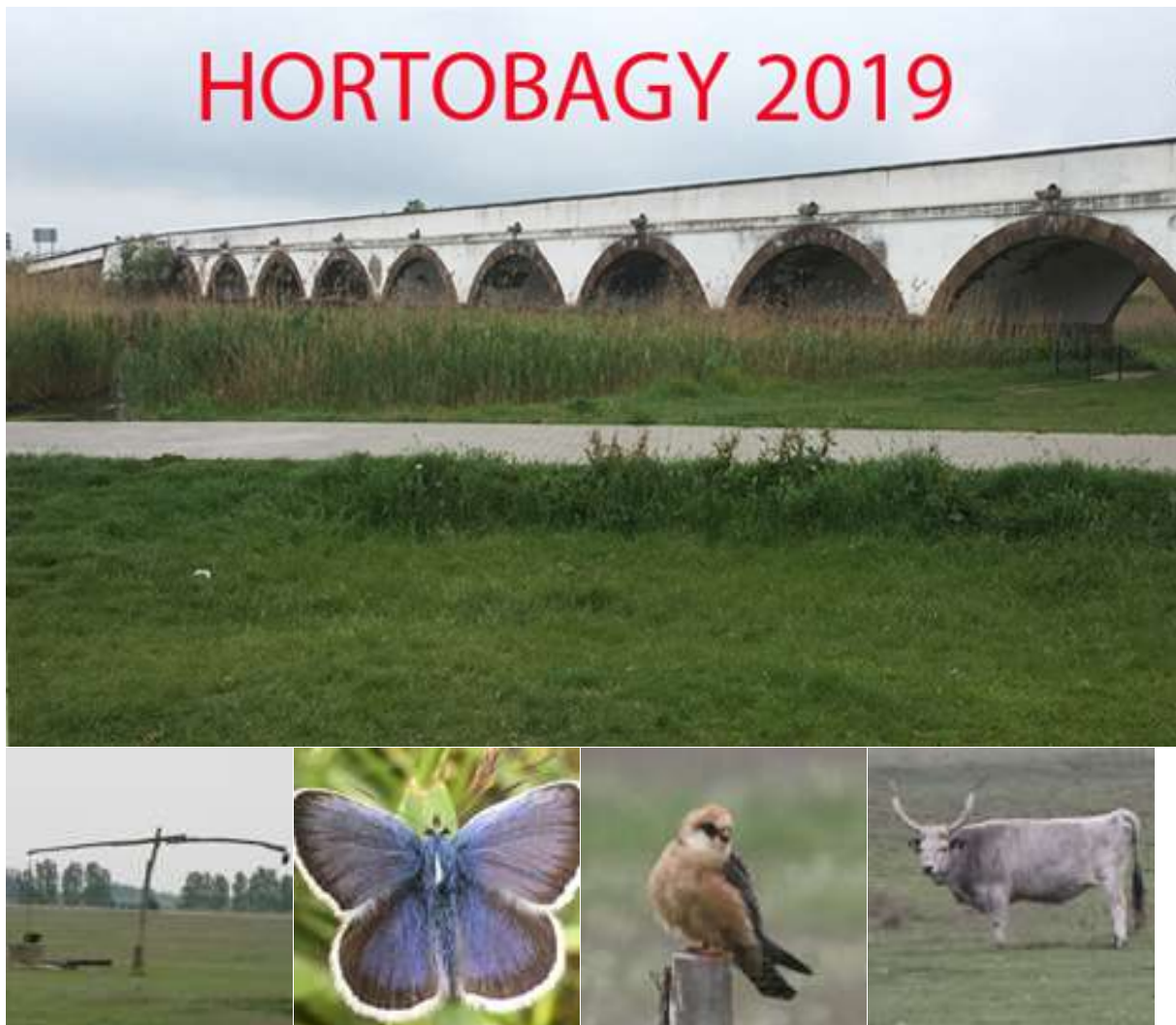
**Steenmeel is een afvalproduct van steengroeves waar mineraal gesteente wordt gewonnen. Men heeft ontdekt dat de voorheen niet bruikbare fractie van de steengroeves vermalen kan worden en kan worden toegepast in de landbouw. Vooral de biologische landbouw is hier mee gestart, inmiddels wordt steenmeel ook in natuurbeheer gebruikt.

Locatie aanplant Voort.png

IVN MAASDUINEN

VRIJDAG 15 NOVEMBER
LEZING MET FOTO'S

Theo Lommen en Albert Raaijmakers zijn dit voorjaar in het Hongaars nationaal park Hortobagy geweest. Vanavond een foto-impressie. Entree gratis.

Aanvang 19.30 uur in Café Feestzaal 't VEN
Straelseweg 359, 5916 AB Venlo.

Natuurspeelplaats Smokkelpad

IVN Scharrelkids bestaat 5 jaar.

Afgelopen maand heeft de werkgroep Smokkelpad – IVN Scharrelkids tezamen met de stichting Veldens Volkscultuur, eigenaren van Pannenkoekhuis Jagersrust en mensen achter de schermen bij Jan Aerds een rondleiding gekregen over zijn terrein. Gevolgd door een excellente BBQ. Als dank voor 5 jaar vrijwillige medewerking aan een succesvol project; een natuurspeelplaats voor kinderen met hun (groot)ouders. De speelplaats is meerdere malen in het nieuws geweest, zowel in goede als slechte tijden (sneuelen van nestkastjes en uiltjes).

Hierbij publiceren wij een brief van smokkelvrouwtje AnneTanne die naar alle deelnemers van de smokkelspeurtocht in 2019 is uitgegaan.

"Hallo

Ik heb op mijn smokkel pad een volle brievenbus gevonden met 65 brieven en alle vragen en antwoorden nagekeken. Wat weten jullie al veel van de natuur.! Echt goed, hoor dat je dit jaar hebt meegedaan aan het IVN Smokkelspeurtocht bij Jagersrust.

Er zijn drie families die het zo goed hebben gedaan, dat ze 't volgende seizoen gratis pannenkoek mogen komen eten bij Pierre in het Pannenkoekhuis.

Als smokkelvrouwtje ben ik elke dag lekker buiten aan het scharrelen en op zoek naar alles wat groeit en bloeit. Ik help de pixies met de zorg van onze natuur. En ja, een eekhoorn legt geen eieren he. Dat hebben jullie goed gezien.

En natuurlijk willen wij dat jij ook met familie en vrienden fijn kunt buiten spelen in de frisse lucht en hutten bouwen en van alles ontdekken.

Misschien kom je weer eens spelen? In december hebben we weer nieuwe speurtochten klaarliggen.

Mijn tekening van de kikkerpoel. De meest gemaakte fout is dat de speurders het verschil niet weten tussen een kikker en een pad. Als je een gids van IVN Scharrelkids tegenkomt op het smokkel pad, moet je hem of haar er maar eens naar vragen!!

@AnneTanne - Smokkelvrouwtje "

www.smokkelpad.nl

De werkgroep is heel blij met de toekenning van interregio subsidie, waarmee de Duits-Nederlandse samenwerking verder gaat in een 3^e en 4^e fase van het Smokkelpad. Hiermee kan de Natuurspeelplaats de komende jaren worden onderhouden en uitgebreid.

Voor het onderhoud van alle nestkasten langs het smokkel pad is de werkgroep op zoek naar helpende handjes. De vogelbevolking groeit en daarmee het aantal huisjes.

Vrijwillige hulp kan zich aanmelden bij Ton Wetjens – awett@hetnet.nl

Betoverende Herfstkleuren

Foto: Annet Weijkamp

De toverhazelaar (Hamamelis) is een prachtige én geurende winterbloeier. In het najaar krijgt de heester mooi goudgeel blad om vervolgens in de winter op het kale hout te bloeien met gele tot rode bloemen.

Toverhazelaars (Hamamelis) zijn een van de eerste struiken die in januari gaan bloeien. Soms verschijnen de bloemen al in december aan de dan nog kale takken. Andere soorten bloeien wat later vanaf februari, maart. De bloemen bestaan uit vier lijnvormige kroonblaadjes, vrij lang en vaak gedraaid. De rassen met gele bloemen komen het meest voor, maar er zijn ook mooie rassen met oranje of rode bloemen. De bloemen verspreiden een heerlijke geur, die vaak op meters afstand al te ruiken is. Het is dan ook een goede pollen en nectarstruik voor bijen.

De toverhazelaar neemt op den duur veel ruimte in, denk dus wel goed na over de juiste plek voor deze winterbloeier. De bloemen zullen vooral opvallen tegen een donkere achtergrond. In het najaar verkleurt het blad mooi goudgeel. Snoeien wordt niet op prijs gesteld door de toverhazelaar. Takken die elkaar kruisen of naar binnen groeien kunt u eventueel helemaal weghalen.

Vruchten

9 oktober; presentatie over Biodiversiteit.

Woensdag 9 oktober zijn er ruim 40 gasten komen kijken en luisteren naar de lezing van Louis Reutelingsperger over 'Biodiversiteit en terreinbeheer'. Louis vertelt over het voorkomen van soorten in zijn jeugdperiode en nu. Zo kwam in 1975 het korhoen nog in de Maasduinen voor, deze is nu verdwenen. Waarschijnlijk konden ze zich niet genoeg aanpassen aan de veranderingen van het landschap en het milieu. Daarentegen zijn er de laatste jaren veel nieuwe soorten gekomen, die zich nu hier wel thuis voelen. Door de opwarming kunnen soorten die bekend zijn uit Zuid-Europa nu ook in ons land gedijen. Zo werd de Hoge fijn straal in 1999 binnen Nederland voor het eerst in Arcen aangetroffen. Ieder jaar schuift de soort verder naar het noorden op. Ook het geel bloeiende Bezemkruiskruid heeft ons land veroverd. Veel nieuwe soorten lijken te profiteren van de opwarming van het klimaat.

Er zijn soorten terug van weggeweest, zoals de bever, de wolf en allerlei orchideeën. Door afname van luchtvervuiling en natuurherstelprojecten zijn verschillende soorten weer terug in ons land. Daarnaast komen steeds meer nieuwe soorten in ons land voor, die de hele wereld lijken te veroveren, zogenaamde kosmopolieten. Hadden we eerst slechts een rivierkreeft in de Maas, nu hebben we een handje vol nieuwe soorten. Allemaal soorten uit andere landen en werelddelen. De Europese rivierkreeft is inmiddels nagenoeg uitgestorven in Nederland. Lokaal zijn er meer soorten, maar mondiaal gezien is er een vervlakking aan het optreden. Sommige nieuwkomers kunnen zich, vooral in storingsmilieus, invasief gedragen. Ze verdringen op grote schaal andere soorten en verminderen daarmee de biodiversiteit. Maar onze inzichten over het functioneren van invasieve soorten veranderen en dat komt het beheer ten goede. Zo is de massale bestrijding van de Amerikaanse vogelkers niet meer van deze tijd. Wel Europese regelgeving om het vestigen en de uitbreiding van nieuwe invasieve soorten te voorkomen. Sommige soorten profiteren van de opwarming, zoals sprinkhanen en libellen die een langer of warmer groeiseizoen nodig hebben.

Een soort die het heel erg goed doet is de mens. Maar die mens heeft veel ruimte nodig en zet het landschap naar zijn hand. Met de groeiende mensenpopulatie neemt de biodiversiteit drastisch af. In de geologische geschiedenis is dit eerder aan de orde geweest, maar dan door meteorietinslagen en enorm groot vulkanisme. We zitten nu aan de vooravond van de zesde uitstervingsgolf. Dus waarom zouden we ons zorgen maken over de natuur? Omdat natuur innerlijke waarde bezit of vanwege het respect voor de natuur of de schepping. Anderen vinden biodiversiteit vooral van belang vanwege het nut voor de mens, die niet zonder de omringende natuur kan. Het is ons eigen belang, natuur heeft economische waarde en natuur is onze leermeester. Veel mensen voelen zich verantwoordelijk voor de natuur.

Natuur bestaat uit kringlopen van elementen en energie. Van produceren (groene planten die zonne-energie omzetten naar voedingsstoffen), consumeren (dieren, mensen) en reduceren (schimmels, bacteriën). Een vraag die je kunt stellen is; hoeveel biodiversiteit is nodig om deze kringlopen op de verschillende plekken op aarde vitaal te kunnen houden? Of we daar (tijdig) een antwoord op (kunnen) krijgen is twijfelachtig.

Biodiversiteit is meer dan alleen het aantal soorten binnen een bepaald gebied. Naast diversiteit in soorten hebben we ook diversiteit in levensgemeenschappen en genetische variatie binnen soorten. Daarnaast ook variatie van levensvormen (algen, grassen, struiken, bomen, insecten, weekdieren, enz.), leeftijdsklassen (denk aan vergrijzing binnen soorten), levensstadia (dood hout en skeletten). Diversiteit in soorten, maar ook de onderlinge verhoudingen en aantallen en verdeling over het gebied bepaald de biodiversiteit.

Louis legde dit uit aan de hand van de pizza en de pizzeria. Met een paar ingrediënten (genen) kunnen veel soorten pizza's gemaakt worden.

De verhouding van de ingrediënten bepaald de smaak (grote grasvlakten en een enkele boom = savanne, of veel bomen en een enkel grasje = bos).

De zogenaamde VER-thema's komen nogal zeurderig over, maar zijn wel de bron van afname van biodiversiteit. In ons landschap lijkt naast verdergaande verkleining, versnippering, verzuring en vermessing de verdroging een van de grotere oorzaken te worden van de afname van biodiversiteit. De elzenbroekbossen die in onze oude rivierbeddingen en aan de voet van de steil randen voorkomen, vertonen nagenoeg alle verdrogingsverschijnselen. Waardoor soorten van de droge gronden (die hier al veel voorkomen) de plaats in nemen van de natte.

Maar natuur = spontaan, overal en veerkrachtig. Je ziet natuur spontaan ontstaan in de stad en op de meest onmogelijke plaatsen. Het stedelijk gebied wordt steeds meer het domein van planten en dieren die hier goed gedijen. Zo heeft de merel zich van bossoort tot stadsbewoner ontwikkeld. Maar ook de slechtvalk, steenmarter, konijn, vos, halsbandparkiet en bever zijn steeds vaker in de stad te bewonderen. Scholeksters broeden op platte grinddaken van de bedrijventerreinen. Het lijkt erop dat de nieuwe wildernis zich niet in de Oostvaardersplassen bevindt, maar midden in de stad. Een plek waar de soorten bemind worden.

Het tweede gedeelte van de lezing omvatte allerlei uitgangsprincipes voor inrichting en beheer. Kort samengevat; bekijk het microklimaat, reliëf, bodem, water, cultuurhistorie en beheer van de plek. Creëer variatie op schaalniveau van de plek. Doe overal wat anders maar hou dat lang vol. Zorg wel voor omvang en robuustheid. Bekijk goed of je naast spontane ontwikkeling, soorten wilt inbrengen via zaad, aanplant of herintroductie. Van groot belang is dan de ecologie en de herkomst van de soort te kennen. Lokale genenbronnen hebben over het algemeen de voorkeur.

Factor tijd is een van de belangrijke factoren voor de ontwikkeling van stabiele ecosystemen. Tenslotte hebben veel soorten tijd nodig om zich spontaan te kunnen vestigen. En sommige soorten kunnen zich pas vestigen als andere aanwezig zijn en een bepaald levensstadium hebben, zoals oud-bos-soorten.

Voor projecten die vooral een educatief doel hebben en meer op natuurlijk tuinieren lijken, gelden andere uitgangsprincipes. Hierbij worden planten ingebracht die insecten lokken. Dit mogen dan uiteraard ook gekweekte tuinplanten zijn. Kijk dan wel naar diversiteit in bloeiperiode en type bloemen. Zo zit de nectar van een lipbloemige diep in de kelk, waardoor alleen insecten hiervan kunnen profiteren die daarbij kunnen. Voor insecten met een korte tong, zoals (zweef)vliegen, zijn juist schermbloemige weer interessant. Een mooi voorbeeld van een projectje is de tuin voor de Sliënenberg in Venlo. Daar zijn veel soorten planten in een aantrekkelijke schakering aangeplant en een insectenhotel toegevoegd. Het meest belangrijke is dat de bewoners van de flat betrokken zijn bij dit project en dat het de beleving van natuur in de directe omgeving vergroot, ook voor de passanten.

Als laatste sloot Louis af met een plaatje van een dennenbos in de mist en een bloeiende braam. Hij merkte daarbij op: "Blijf genieten van de schoonheid van alledaagse landschappen en soorten die erin voorkomen. Want wat hier algemeen is, komt op veel plekken op deze aarde niet voor!"

Tekst; Annet Weijkamp en Louis Reutelingsperger

Ouderwetse stoofperen

Langs de Rijksstraatweg ter hoogte van de Spikwei – afslag Ravenvennen staat een eenzame oude stoofpeer. Deze boom is van Cindy van 't Zandt uit Lomm en vult een hele vierkante meter boomgaard.

De oude boom heeft zelfs een uitkijk kastje.

Zo te zien is 't momenteel onbewoond.

Stoofperen

Het heeft er lange tijd naar uitgezien dat rood gestoofde peertjes van onze menu's zouden verdwijnen. Het tegendeel is eerder waar want de stoofpeertjes zijn begonnen aan een glorieuze comeback. En dat ondanks het feit dat in ons land een groot aantal oude stoofperenrassen is verdwenen en we eigenlijk geheel en al zijn aangewezen op onze eigen Gieser Wildeman en Saint Remy.

Stoofpeertjes worden niet alleen als nagerechten opgediend. Het zijn ook de traditionele begeleiders van verschillende gerechten met wild en rundvlees.

Bereidingswijze; Schil de peren en laat de steeltjes eraan vastzitten. Steek in de top van elke peer een kruidnagel. Plaats de peren rechtop naast elkaar op de bodem van een pan met dikke bodem. Schik het kaneelpijpje ertussen en strooi 50 gram suiker er over. Voeg daarna bessensap, rode port en zoveel water toe tot de peren net onder staan en alleen de steeltjes erboven uit steken. Breng alles langzaam tot het kookpunt. Laat de peren in ruim 2 uur, met het deksel op de pan, heel zachtjes gaarkoken.

Neem de peren uit de pan en zeef het kookvocht. Breng het kookvocht in een schone pan opnieuw aan de kook. Strooi allesbinder erover en roer alles krachtig door. Proef de saus en voeg eventueel nog wat suiker toe. Klop er vlak voor het opdienen, wanneer het pannetje met de saus van de warmtebron is genomen, met een garde een klontje ijskoude boter door. De saus krijgt er een fluweelachtig uiterlijk door.

Natuurwaarde; deze stoofperen zijn vooral voedsel voor insecten die leven van; t gistend fruit. Zoals vlinders. Zij leven vrolijk tussen de drukte van het industrieterrein op deze mini-ecotoop van fruit met grassen en kruiden.

Foto en tekst; Annet Weijkamp

Help ....veel akkers zijn dood.

In veel akkers zit helaas nauwelijks nog bodemleven. De bodem is zo hard dat het water erop blijft staan en niet meer weg zakt. Ook het gehalte aan organische stof is erg laag.

Hoe komt dat?

Hoe steekt de natuur eigenlijk in elkaar?

- ▶ Verkeerde bemesting (gier puur gif)
- ▶ Gewasbeschermingsmiddelen en ongediertebestrijding
- ▶ Steeds zwaardere landbouwvoertuigen
- ▶ Grond stikt en uitspoeling van nitrieten

Als je spuit op je gewassen dood je insecten. Daardoor zitten er steeds minder insecten in de bodem. Maar als er geen insecten meer zijn. Neemt het aantal vogels ook af, omdat zij leven van insecten.

Bovendien, als er te veel gier wordt uitgereden heb je op den duur zelfs geen worm meer in de bodem zitten.

Probeer maar eens door een klein beetje ammoniak op je tegels of grasveldje te laten lopen. Je zult merken dat de wormen naar boven komen en doodgaan.

Wat in vruchtbare grond zit geeft onderstaande tabel weer

In vruchtbare grond zijn aanwezig ((Stockli, 1950)

- ▶ bacteriën en actinomyceten 10.080 kg per ha
schimmels 10.000 kg per ha
protozoën 379 kg per ha
nematoden (aaltjes) 50 kg per ha
- ▶ springstaarten 6,5 kg per ha
mijten 4,4 kg per ha
enchytraeen 15
duizendpoten, insecten, spinnen 67 kg per ha
regenwormen 4000 kg per ha
mollen e.a. 1 kg per ha

Uit landelijke vogel tellingen blijkt een enorme achteruitgang van sommige vogelsoorten. De veldleeuweriken waren er vroeger best veel. En nu .... een zeldzaamheid. Ook met de patrijs gaat het niet goed.

Hoe komt dat?

Er zijn steeds minder insecten. Jonge vogels worden grootgebracht met insecten. Maar die insecten hebben naast een functie als voedsel voor dieren ook een functie in het bodemleven. Insecten hebben namelijk een pantser. Daar zit een bouwstofje in dat chitine heet. Chitine verteert niet in een vogelmaag. Uiteindelijk komt het dus weer in de bodem terecht waar het wordt afgebroken.

En dan ...?

Deze chitine in de bodem stimuleert het bodemleven. Maar er zijn natuurlijk veel meer factoren. Op het chitine groeit een bacterie. Deze bacterie doodt de eitjes van voor gewassen schadelijke bodemaaltjes. Dus met veel chitine in de bodem van een akker, krijg je een natuurlijke afweer tegen schadelijke aaltjes.

Maar er is hoop!!!

Het besef dringt door ....dat er een zeer zorgelijke toekomst voor de deur staat. Binnen 10 jaar zijn de zeer vruchtbare akkergronden uitgeleefd en dood. Het roer moet dus om. Eerste stappen worden al gemaakt door groenbemesting in te zaaien en bermafval te composteren en vervolgens te verwerken in de bodem, zodat het bodemleven weer kan toenemen. De gewassen groeien daardoor weer beter. Er hoeft minder kunstmest te worden uitgereden en de planten zijn beter bestand tegen ziektes. Er hoeft dus minder gewasbestrijdingsmiddelen te worden gebruikt en ongediertebestrijding te worden gedaan.

Door akkerranden in te zaaien met allerlei soorten bloemen zijn er ook weer meer insecten, waardoor een natuurlijke bestrijding van ongedierte op de gewassen kan plaats vinden. De biodiversiteit (aantal soorten dieren) zal stap voor stap weer toenemen.

Volgende keer meer over een gezond bodemleven.

Tekst:
Ton Wetjens

